

א. אגורים

אסיר, שאינו עובד, מבלה בתאו, בבית-הסוהר ביפו, 21 וחצי שעות ב-יממה, ובבית-הסוהר בתל-מונד, אשר בו כלואים השפוטים לזמן ארוך, 18 שעות ביממה. התא הוא בית, עולמו, במשך כל אותו נצח קטן שהוא מבלה בבית-הסוהר.

תא זה הוא חדר, בעל חלון אחד או שניים, סגור בסריגים, ודלת של סריגים סגורה במנעול. בתא זה יש נן מיטות. מלבד זאת לא כלום.

התא הרגיל, הן ביפו והן בתל-מונד, גרוש ומלא עד אפס מקום מיטות קומותיות, בדומה לתא של אניה. בין המיטות אין מקום אלא למעבר צר ביותר, אשר אדם יכול לעמוד בו בקושי. אם נשאר מקום פנוי, כדי לאפשר מעבר ביום ופתיחת הדלת, הרי גם מקום זה תפוס בלילה ע"י מזרונים, מיטות מתקפלות, שהאסירים רובצים עליהם.

אם פעם חלם מי שהו להתקין, לפחות, שולחן קטן בתא, הרי היה צריך לחתור על חלום זה מכבר. כי אין אף תא אחד בבתי הסוהר בארץ, שמספר דייריו אינו עולה על כוח קליטתו הרשמית, הרשום בלוחית השחורה מעל לדלת.

בתרימלאכה, חדר ריאול, כל חדר שאפשר היה להשתמש בו, כדי להקל על חייו של האסיר, נתפס מזמן לצרכי מגורים.

בצפיפות איומה זו חי האסיר את מרבית שעותיו, ישן בלילות, אוכל את ארוחתו האחרונה בערב, ועושה את צרכיו: לרוב לעיני חבריו בתא.

בבית-הסוהר בתל-מונד הותקן תא אחד לדוגמה ושוכנו בו האסירים המצטיינים. בתא זה מופרד בית השייך מוש ע"י דלת אמיתית, ויש בו ברוז, קערה — דברים שהם בגדר חלום בבית-הסוהר הישראליים. אולם גם בתא זה גרים 6 איש בשטח, שאינו עולה על זה של מטבח רגיל בבית אורח.

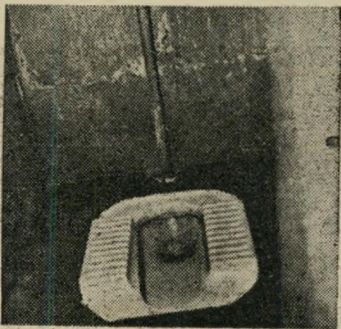
בתנאים אלה לוחם האסיר מלחמה מתמדת כדי להשוות לפינתו הקטנה צורה פרטית כל שהיא. מדי פעם מסירים הסוהרים תמונות המידבקת על הקיר — בדרך כלל תמונה של בחורה יפה בבגדים, גזורה מתוך עתון מצויר אמריקאי. ע"י מיטות רבות חרתו האסירים על הקיר את תאריך שחרורם מבית-הסוהר, כדי להרגיש בזמן החולף. אילה ריחות שאין לאסיר ולא כלום פרט למיטה, המחור ברת לשניה, ושני מטרים של קיר ערום, הרי נידונת מלחמה זו לכשלוך.

התא הדחוק אינו יכול להיות לבית — גם לא לאסיר היושב בו עשר או עשרים שנה.

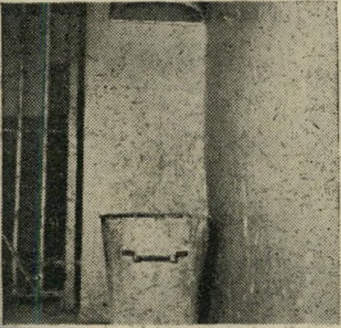
מה יכול האסיר לעשות בתאו? רק דבר אחד: לשכב על מיטתו. לקרוא ספר של ספרית בית-הסוהר (כי אין לו ספרים אחרים), עתון של בית-הסוהר או מאגזין ה"גשלה אליו ע"י קרוביו, יחד עם המכתב הרוחני של חברים שח"מ, או לשחק שחמט ודומינו (הקל) פיס אסורים לפי פקודת בתי-הסוהר.

ובעיקר: לשוחח עם חבריו לתא, להתפעל בפשעים שביצעו הגדלים והולכים בפיו עם כל שיחה נוספת, ומובן שביעל הפשעים הגדולים ביותר הופך בהדרגה לגיבור התא.

אם גורמת צורת חיים זו להתייחסות האדם, חלק ניכר של האסירים הם פסיכופאטים מטבעם (לפחות 40% מהם, סבור חיים צהר, מנהל בית החולים בבית-סוהר יפו), והגורם הראשי שגורם להם מצב משפחתי רעוע, תנאים בלתי מסודרים בבית הוריהם. עתה בא התא הצפוף של בית-הסוהר ומשרש כל שריד של נטיה לחיי בית חיי פרט. צרה יסודית זו, של חוסר מקום, אינה משאירה מקום לשום מאמץ רציני לשיפור תנאי חיהם של האסירים, או מאמץ חינוכי, או נסיון של הפחד. כל עוד לא יפתח בית-הסוהר חדש, בעל כוח קליטה נרחב, ישאר בית-הסוהר כאשר הגהו כיום.

פאנימציה: בשני שלישים של התאיים ביפו הותקנו בתי-שמוש חדישים, סגורים מן הצד במחיצות נמוכות, אך פתוחים מלמעלה. אולם כל אסירי תל-מונד ושליש מאסירי יפו עודם חיים בתא בו עומד "קרגל" (דלי) פתוח, והם עושים את צרכיהם לעיני חבריהם.

תא מספר 14, תל-מונד: תא זה נועד לקלוט 18 אסירים. למעשה, שוכנים בו, כעת, 24 אסירים בלילה, ואילו ביום מועברים אליו 24 אסירים נוספים, מן האגף השני של בית-הסוהר, שאין בו חצר לטיולים. רק לחלק מן האסירים יש מקום במיטות הקומתיות, התופסות כמעט את כל שטח התא, והשאר נאלצים להסתפק במזרונים המושמים בלילות על הרצפה והמועמיים ביום ליד הקיר. צפיפות נוראה זו שוררת בכל התאים ביפו ובתל-מונד. בתאים רבים חוסמים האסירים הישנים את הרצפה, או במיטות מתקפלות, את הדלת.

הקץ למרד השוקולד: הפעולה הראשונה של שרות בתי-הסוהר הישראלי היתה: חיסול התלבושת המשפילה של יטי המנדט. האסירים לובשים כיום סוודים ומכנסיים אפורים או מדי-קרב חומים רגילים.

ב. כהגרים

אחת התכונות החיוביות, הכולטות מוד לעין, בבתי-הסוהר הישראליים, היא: אין מדי-סוהר אופייניים, המציינים את האדם, כאילו היה חולה צרעת, כגון "מדי השוקולד" המפורסמים של ימי המנדט, מדי הפסים האמריקאיים, או הקשוח המשולש של מדי-האסירים הבריטיים. מלבושיהם של האסירים אינם שונים בהרבה מבגדיהם של אזרחים רגילים: מכנסים, וסודרים אפורים, מדי-קרב צבועים של המשטרה, חלוקים אפורים לנשים, וכובעים מכל הסוגים, בהם מסתירים האסירים את ראשם המגולח.

בהיכנס אדם לחצר בית הסוהר אין הוא מרגיש ברגע הראשון כלל כי חדר אל ציבור שמשמעת-הענישין היא יסוד חייה. במידה מסוימת עזרו המדים החדשים למעט את ההשפלה הכרוכה בהוי בית הסוהר.

כולטים בחברת האסירים המדים האדומים של האסירים, שניסו אי פעם לברוח מבית-הסוהר (הבאים להזכיר לסוהרים שיש לשים עליהם עין במיוחד) ורטטהורוץ של האסירים, אשר מתנהלת נגדם חקירה נוספת בקשר לעבירה אחרת. האדומים האמיתיים — הנדונים למוות — אינם באים במגע עם שאר האסירים. הם חיים בתאים נפרדים בבית-הסוהר המרכזי, בתל-מונד, ומטיילים בחצר קטנה מיוחדת להם.

מחסן הציוד: זה עתה הובאה עצורה בת 17, הנאשמת בפריצות, לבית-הסוהר. היא מקבלת 3 שמיכות, מגבת, ספל וסבון. העצורים רשאים ללבוש בסוהר את בגדיהם הפרטיים עד בירור דינם.